

2. Lecke

A Google speciális keresési lehetőségei

Google Könyvek

Bizonyos becslések szerint a világban összesen legalább 120–210 millió könyvcím létezik. Mindebből a Google Könyvkereső (Books) segítségével több mint hétmillió könyv teljes szövegében lehet hozzáférni. A jelenleg még szerzői joggal védett könyvei esetében a keresési eredmények elviekben viszont katalóguscédulához hasonlóak. Illetve esetenként információkat szolgáltatnak a könyvről és legtöbbször néhány részlet segítségével kontextusában is bemutatják a keresett kifejezést. A Google jogászainak értelmezése szerint a szerzői jogi védelemmel már nem védett könyvek viszont teljes egészében elolvashatók és letölthetők.

A Google Könyvkereső könyvei alapvetően két forrásból származnak: egyrészt együttműködésre törekszik a cég a világ vezető könyvtáraival, hogy azok gyűjteményei elérhetővé váljanak a Google Könyvkeresőn keresztül. Másrészt több mint húszezer könyvkiadóval és szerzővel kötött a Google annak érdekében megállapodást, hogy írásaik feltérképezhetőek legyenek a Google Books segítségével. E könyveknek többnyire csak az előnézeti oldalai tekinthetők meg teljes szöveggel. Ez az adott könyv tartalmának akár 20, 30 vagy akár 40%-a is lehet.

Az Egyesült Államokban területére vonatkozóan viszont a Google hosszas vitákat követően elérte, hogy a könyvárúsi forgalomból hiányzó, de még szerzői joggal védett kötetek előnézete minden külön megállapodás nélkül is megtekinthető legyen.

Ha egy száz évnél régebbi könyvnél nem kapunk teljes nézetet, érdemes rákeresni az adott dokumentumra az Internet Archívumban is (<http://www.archive.org>). Ha kaptunk találatot a keresésünkre, akkor a baloldali sávban az FTP letöltés lehetőséget választva számos fájltypusban, akár nyers kép formátumban is letölthetjük a kívánt dokumentumot.

Google Tudós

A Google Tudós (Scholar) arra szolgál, hogy célzottan általános keresést hajthasson végre a felhasználó különböző lektorált, ellenőrzött tudományos anyagokban, úgy, hogy közben a világ tudományos kutatási eredményei közül a legrelevánsabb találatokat kapja. Ezt úgy igyekszik elérni, hogy a PageRank technológiához hasonlóan, de tudományos szempontok szerint rangsorolja a találatokat. Ennek során figyelembe veszi a cikk teljes szövegét, a szerzőt, azt a kiadványt, amelyben a cikk megjelenik, továbbá azt is, hogy milyen gyakran idézik az adott cikket más tudományos irodalmi művekben. Google Tudós fejlesztése és eredményes működtetése természetesen csak úgy lehetséges, hogy a Google szorosan együttműködik a világ számos elismert tudományos kiadójával és tudományos könyvtárával.

Keresési javaslatok a Google Tudós használatához.

Az egysoros keresőürlap helyett használjuk az angol felületről kiindulva az Advanced Scholar Search űrlapot, ahol jóval több opció közül választhatunk. A keresést hét nagy témakörből tetszés szerint egyet vagy többet kiválasztva szűkíthetjük.

Személynevekre való keresés esetén a találatok számának növeléséhez a teljes keresztnév helyett inkább a kezdőbetű megadása a célszerű. Például: J Lukacs. Ha kizárólag szerzőként vagyunk kíváncsiak az adott személyre, akkor az author: vagy szerző: operátort érdemes használni. Például: author:„J Lukacs”.

Ha a legfrissebb tudományos eredményeket szeretnénk nyomon követni, akkor az eredményoldal tetején adott a lehetőség dátum szerinti szűkítésre.

Az egyes találatokhoz kapcsolódó további cikkek értelemszerűen a találatok többsége mellett látható „Kapcsolódó cikkek” (*Related Articles*) linkre kattintva tekinthetőek meg. A kapcsolódó cikkek listáját a rendszer elsősorban az alapján rendezi, hogy ezek a cikkek mennyire egyeznek meg az eredeti találattal, de figyelembe veszi az egyes cikkek relevanciáját is.

Ha egy szakcikk vagy publikáció teljes szöveggel szabadon elérhető, akkor a felület jobb oldalán találhatjuk a közvetlen letöltésre mutató linket. Az *All ... versions* linkre kattintva megnézhetjük, hogy egy adott publikáció adatait milyen további oldalakon találja meg még a Google Tudós. A *Cited by...* link értelemszerűen azoknak a további műveknek az adatait jeleníti meg, amelyek az adott publikációra hivatkoznak.

Egyéb tudományos keresők

Scirus

2001 áprilisa óta hozzáférhető az Elsevier által működtetett tudományos kereső a Scirus. A folyamatos fejlesztésnek köszönhetően egyre népszerűbb szolgáltatás kizárólag tudományos igényű online tartalmakban keres. A Scirus indexe napjainkban már 410 milliónál több tételt tartalmazott, de **2014-ben már nem hozzáférhető**.

Link: <http://scirus.com/>

OAIster

2012-ben lesz tízéves a University of Michigan Libraries által indított, majd az OCLC-vel (Online computer Library Center) közösen működtetett szolgáltatás. Adatbázisa, mely közel 25 millió rekordot tartalmaz, ezernél több forrásból gyűjti össze metaadat aratással a tudományos kiadványok bibliográfiai adatait és a nyílt hozzáférésű archívumok (repozitóriumok) metaadatait. Az indexelt tartalmak között digitális könyvek, cikkek, disszertációk, kutatási jelentések, képek, hangfelvételek, videók és adatgyűjtemények egyaránt találhatóak.

A keresésnél érdemes figyelembe venni, hogy a sokféle forrás miatt az egyes adatmezők tartalma vagy megléte nagy változatosságot mutat, mivel a begyűjtésnél a különböző szabványok szerint leírt tételek adatait nem egységesítik.

A bővített keresés itt is lehetőséget ad szerző, cím, kulcsszó mellett kiadó, témakör, típus, formátum, dátum szerinti szűrésre. A gyorskeresőben a bővített keresés mezőneveire előtagokkal, prefix-ekkel hivatkozhatunk, ezek listája az alábbi linken hozzáférhető:

<http://www.oclc.org/support/documentation/firstsearch/databases/dbdetails/details/OAIster.htm>

A találatok sorrendjét fontosság, szerző, cím és dátum szerint határozhatjuk meg. Ha rendelkezünk ingyenesen szerezhető WorldCat azonosítóval, elmenthetjük a találati listából kijelölt tételeket, és a keresőkérdeket.

Link: <http://www.oclc.org/oaister>
<http://oaister.worldcat.org>

Google Képek

A Google képkeresője (Images) sokoldalú beállítási lehetőségekkel rendelkező rendkívül hasznos eszköz. A találatok felhasználásánál viszont nagy körültekintéssel kell eljárni, különösen ha valamely magánszemély honlapján található, vagy egyéb megbízhatatlan, nem közvetlen forrásból származó képről van szó. Ha pontosan hivatkozható, egyértelműen visszakereshető képekre, ábrákra van szüksége a felhasználónak, akkor a Google által nehezen vagy egyáltalán nem hozzáférhető (kép)adatbázisokhoz kell fordulnia.

Képalapú keresés

A Google új szolgáltatása (2011. július) a képalapú keresés. Ez a szolgáltatás annyiban hoz újat, hogy nem karakterek alapján futtat keresést, hanem egy adott képhez kapcsolódó képeket és egyéb releváns találatokat jelenít meg. Ha például Pázmány Péter portréját használva hajtunk végre egy keresést, a strukturált találati listában a megadott kép különböző méretű változatai, hozzá hasonló képek, és Pázmánnyal foglalkozó weboldalak között böngészhetünk.

A képalapú keresésnek négy módja lehetséges:

Az <http://images.google.com> webhelyen, vagy ennek bármelyik eredményoldalán a keresőmezőben lévő kamera ikonra kattintunk, majd vagy

(1) **egy kép URL-jét** adjuk meg az internetről, vagy

(2) **feltöltünk egy képet a számítógépről.**

(3) **A képet át is húzhatjuk** a keresés megkezdéséhez. Csak rá kell kattintani a képre, majd az egér gombját lenyomva tartva a keresőmezőbe húzni.

(4) A **Chrome** és a **Firefox böngészőkhöz** rendelkezésre áll képalapú keresést segítő bővítményt, ebben az esetben egyszerűen jobb egérgombbal kell rákattintani a kiválasztott képre.

A képalapú keresés azon tartalmak esetében működik jól, amelyek viszonylag jól le vannak írva az világhálón. Ennélfogva valószínűleg relevánsabbak lesznek a jellegzetes épületek és híres festmények találatok, mint a személyes jellegű képek.

Amikor kép alapján keresünk, a találati oldalak máshogyan néznek ki a megszokottnál, ezeket a Google az alábbi módon építi fel:

Előnézeti kép: a kereséshez használt kép kis méretű verziója, és más méretű változatai.

Legjobb becslés: a megadott kép szöveges leírására vonatkozó találatok.

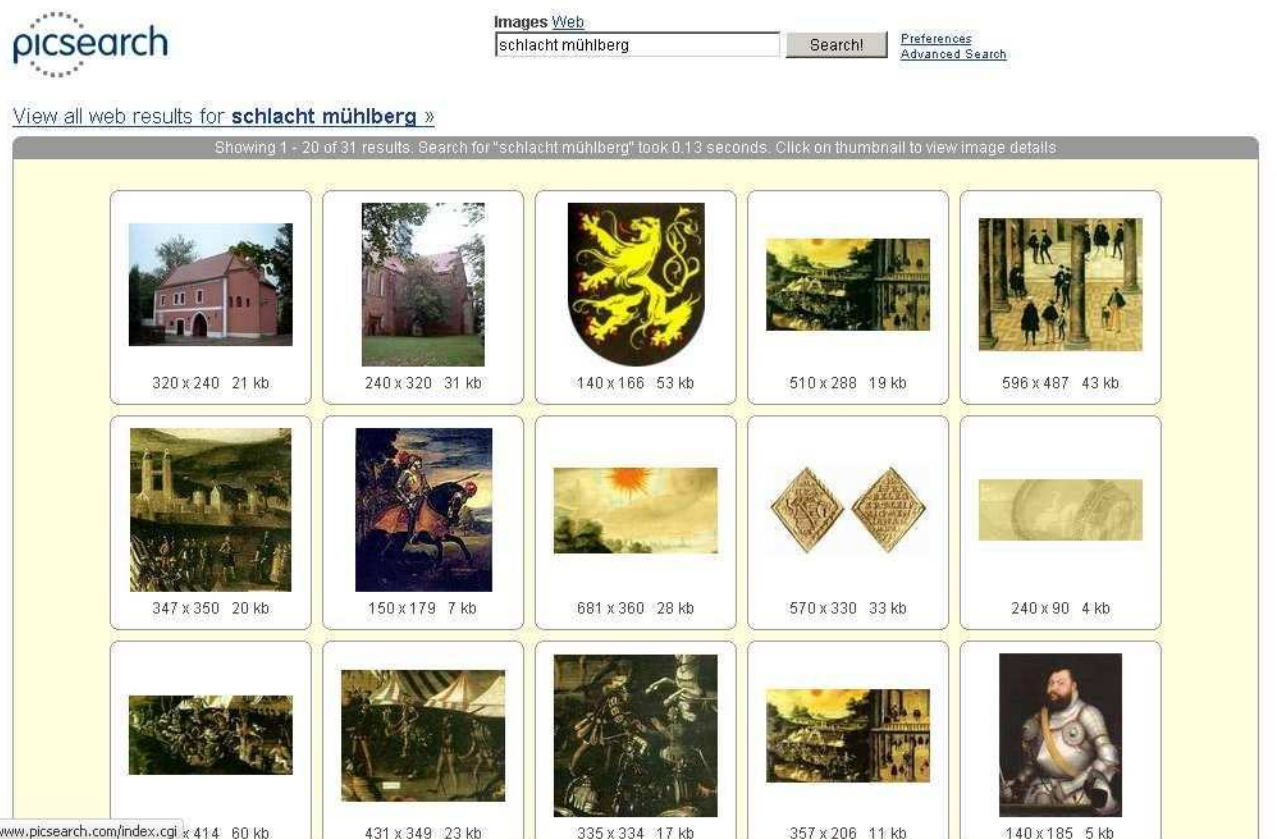
Hasonló kinézetű képek: képek olyan csoportja, amelyek bizonyos mértékben hasonlóak a Google szerint a kereséshez használt képpel.

Megegyező képeket tároló oldalak: olyan webhelyek, amelyek az oldalainon megjelenítik az adott képét

Picsearch: a Google képkereső alternatívája

A Google mellett a Picsearch nevű svéd vállalkozás működteti a világháló egyik legnagyobb képkeresőjét. Napjainkig már több mint 3 milliárd kép adatait indexelték a webről és tették visszakereshetővé. Különösen elismerésre méltó ez az adat, ha figyelembe vesszük, hogy a Picsearch az ingyenes képmegosztó és egyéb közösségi oldalak képanyagát nem tapogatja le. A szolgáltatás felülete nem sok lehetőséget kínál az egyszerű keresésen kívül, továbbá a keresőnyelvének opciói is kimerülnek a + (kötelező szó) és a - (kizárható szó) operátorok használatában, ellenben mivel hatékonyabban szűr a Google képkeresőjénél, gyakrabban ad érdemleges találatokat. Érdeemes tehát kipróbálni.

Link: <http://www.picsearch.com>

1. ábra. Találati oldal a Picsearch-on.

Kérdések, feladatok

1. Keressen egy adott kulcsszóval teljeszöveggel hozzáférhető könyveket a books.google.com-on, majd ismétlje meg a keresését az archive.org-on is! Vesse össze a találati listákat! Mit tapasztal?

4. Gyűjtsön tetszőleges szemináriumi/kutatási témához szócikket mindhárom fenti tudományos keresőn (GScholar, Scirus, OAIster)!